

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΕ΄
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2011 - 2012

ΑΝΘΡΩΠΟΓΟΝΙΑ
Φυσική Ιστορία του Ανθρώπου
Ή
Ανθρώπινη Φύση και Ανέλιξη
(από τις Δυναμικές Πρωταρχές
μέχρι την Ακμή της Τελειότητας)

Το 13ο τακτικό Σεμινάριο του φετινού 25ου Κύκλου θα πραγματοποιηθεί την Πέμπτη 8 Μαρτίου του Σωτήριου και Αναγεννητικού έτους 2012 της Δημιουργικής Καταστροφής, στις 8.30 το βράδυ. Θέμα της συνάντησής μας θα είναι:

**Η Κοινωνική Κρίση:
τα Μέρη και η Ενότητα της Πόλεως.
Πλούτος – Δήμος – Αριστεία.
(Κόρινθος, Μέγαρα και η Σπαρτιατική Λύση).**

Παρακολουθούμε σε αυτό το τρίτο μέρος του εφετινού Κύκλου, την μεγάλη, δημιουργική κρίση της ακμής του Αρχαίου, τον 6ο αιώνα π.Χ.

Το συστατικό βίωμα και η κυρίαρχη εμπειρία του Ελληνισμού ήταν το Κάλλος ως αρμονία, ως μορφή, και άρα ως ουσία του όντος και ως θεμέλιο της δύναμής του. Η Δωρική εμπειρία της ομορφιάς συνεπήρε και συνήγειρε τους πληθυσμούς του Ελληνικού χώρου και έτσι γεννήθηκε η Ελλάδα, οι Έλληνες και ο Ελληνισμός.

Η δυναμική του κατευθυντήριου βιώματος δημιούργησε τις κατάλληλες δομές στην πρώιμη Αρχαία εποχή και αποκρυσταλλώθηκε στο Αριστοκρατικό ιδεώδες του βίου, ενώ παρήγαγε τον Υψηλό πολιτισμό του Εσθλού, εισάγωντας την ισχυρή μορφή στην τέχνη και την ποίηση. Το ιδεώδες του αρχαισμού βυθίζεται σε βαθύτατη κρίση τον 6ο αιώνα γιατί οι εξελίξεις που το κυρίαρχο βίωμα προκάλεσε ωδήγησαν σε αναντιστοιχία μεταξύ δομών και πνεύματος του Ελληνισμού.

Η ουσία της δημιουργικής κρίσης του 6ου αιώνα είναι ότι το πνεύμα δημιούργησε νέες δομές, αντικαθιστώντας τις φθαρμένες παλιές, έτσι ώστε να εξυπηρετείται καλύτερα η δυναμική του. Και έτσι το Πνεύμα συνετέλεσε την ολοσχερή Επανάστασή του και εγέννησε την Κλασσική τελειότητα.

Την προηγούμενη Πέμπτη είδαμε την οικονομική Επανάσταση με την γέννηση του Χρήματος.

Θα επανέλθουμε σε αυτήν θεωρώντας την μέρος μίας και της αυτής συνολικής και σύνθετης κίνησης προς την τελειότητα της ανθρώπινης φύσης που συνίσταται στην πλήρη ανάπτυξη του λόγου ώστε να ταυτιστεί με τον Λόγο του Όντος.

Και θα πραγματευτούμε την κοινωνική διάσταση της κρίσης εστιάζοντας την ανάλυση σε προηγμένες πόλεις – κράτη.

«καὶ σὺ ἐξεπόρνευσας ἐν ποιμέσιν πολλοῖς , καὶ ἀνέκαμπτες πρὸς με; λέγει Κύριος. ... ποῦ οὐχὶ ἐξεφύρθης; ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐτοῖς ... καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνίαις σου καὶ ἐν ταῖς κακίαις σου, καὶ ἔσχες ποιμένας πολλοὺς εἰς πρόσκομμα σεαυτῇ. ὅψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας.»

Ἱερεμίας, ΙΙΙ, 1 – 3

Η απόλυτη περιγραφή του Καθεστώ τος της Αναισχυντίας

στην χώρα και της Κατοχικής Κυβέρνησής του!

Ελληνικό Πνεύμα και Ευρωπαϊκό Αντι-πνεύμα

«Η αυθαιρεσία της κυρίαρχης αρχής ανάπτυξης [στην Ευρωπαϊκή Τέχνη και Πολιτισμό] είναι χωρίς όρια. Ο διαχωρισμός και η ανάμειξη όλων των υλικών και των δυνάμεων που ευρίσκονται μπροστά της συγκροτούν τα επικίνδυνα εργαλεία που η αμάθειά της χρησιμοποιεί. Χωρίς να υποπτεύεται τί κάνει, ακολουθεί μια πορεία που χαρακτηρίζεται από καταστροφική αδικία. Το πρώτο της εγχείρημα είναι ένα λάθος που συνεπιφέρει αναρίθμητα άλλα μαζί του, τα οποία προσπάθεια πολλών αιώνων μετά βίας μπορεί να επιδιορθώσει. Οι παράλογοι περιορισμοί των μωρών νόμων της, και οι βεβιασμένες διαιρέσεις και συνδυασμοί οριοθετούν, προκαλούν αταξία, συσκοτίζουν και τελικά καταστρέφουν την φύση. Τα έργα που παράγει στερούνται μιας εσωτερικής ζωτικής αρχής. Είναι μόνο χωριστά κομμάτια δεμένα μαζί από μία εξωτερική δύναμη, χωρίς οποιοδήποτε ενεργό συσχετισμό. Δεν απαρτίζουν ένα όλον. Μετά από πολλές προσπάθειες, ο προκύπτων καρπός της εκτεταμένης δουλειάς της δεν είναι συχνά τίποτα άλλο εκτός από μια πλήρη αναρχία, μια τέλεια έλλειψη χαρακτήρα».

Friedrich Schlegel, Επί της Σπουδής της Ελληνικής Ποίησης, 1797, p. 238 Ernst Behler = p.101 Jakob Minor

«Η ιερότητα όμορφων έργων και η ελευθερία στις εικαστικές τέχνες είναι τα πραγματικά και ενεργά χαρακτηριστικά της γνήσιας Ελληνικότητας. Για όλους τους βαρβάρους εντούτοις, η ομορφιά καθεαυτή δεν φτάνει».

Id. p. 275 Behler = p. 125 Minor

Η συνήθης γεωγραφική βάση της νεωτερικής Ιστορικής θεωρίας είναι σαθρή. Και αυτό συνεπιφέρει δύο θεμελιώδεις και καταλυτικές ανεπάρκειες του κοινού (Ευρωπαϊκού)

ιστορικού λόγου. Πρώτον, δεν αναγνωρίζεται στην αλήθεια και πληρότητά του ο ουσιώδης συσχετισμός χώρου και χρόνου στις ανθρώπινες εξελίξεις. Και δεύτερον, μη αναγνωριζομένου του ουσιώδους συσχετισμού, αφήνεται πεδίο επίκλησης φανταστικών συσχετισμών προς εξυπηρέτηση σκοπιμοτήτων μιας πολιτικής τεχνητότητας. Καθίσταται έτσι φανερή η ιδεοληπτική βάση της Ευρωπαϊκής ανάγνωσης της ιστορίας. Πριν προχωρήσω, ανάγω το θέμα στις πρώτιστες αρχές του.

Έχω αναλύσει τη βαθειά και αγεφύρωτη αντίθεση μεταξύ Ελληνισμού και Τευτονισμού, μεταξύ Ελληνικού Πνεύματος και Ευρωπαϊκού Αντι-Πνεύματος. Επικαλούμαι τη θεωρία μου αυτή συνοψίζοντας.

Από τη μια μεριά, η ακαταμάχητη συναίσθηση της πραγματικότητας που με περιλαμβάνει. Ανήκω στο ον. Αποτελώ ένα φαινόμενο του όντος. Η ύπαρξή μου είναι μια μορφή του Είναι. Η γνώση μου της αλήθειας, η βεβαιότητά μου, ερείδεται στην ίδια πηγή με την ύπαρξή μου: στο απόλυτο δεδομένο του Είναι. Ψυχή και Νους και Πνεύμα μου, σε οργανική ολοκληρία με το Σώμα μου, ευρίσκονται μέσα στο Ον, ριζώνουν στο απόλυτο Είναι αυτού που είναι. «Εγώ», ως ανθρώπινο άτομο, ως μερική υπόσταση της ανθρώπινης ουσίας, είμαι εξ ολοκλήρου ενύπαρκτος στο Ον.

Από την άλλη μεριά, η νοσηρή παραίσθηση της ξενιτείας από την πραγματικότητα. Είμαι ξένος προς το ον. Αποτελώ, στα μύχια του πυρήνα της υπόστασής μου, ένα δεδομένο εκτός όντος. Λέω αυτό το δεδομένο (Ευρωπαϊκό) Υποκείμενο. Η βεβαιότητα της πεποίθησής μου κάθεται πάνω σε αυτό που είμαι ως αλλότριο του Όντος, ως Υποκείμενο απέναντι στο Αντι-κείμενο της πραγματικότητας. Αυτό το απόλυτο Υποκείμενο είναι το Καθαρό Εγώ. Απαρνούμαι τα δικά μου ως τέτοιο καθαρό Εγώ για να σώσω αμόλυντο τον πυρήνα του αληθινού εαυτού μου. Το σώμα μου, η εμπειρική μου ψυχή με τις σκέψεις και τα συναισθήματά της, ανήκουν στο Αντικείμενο Ον. Μόνο ό,τι εκπορεύεται από το Καθαρό Υποκείμενο είναι γνήσια δικά μου.

Οι δυο αυτές εμπειρίες της ύπαρξης είναι απολύτως ασύμβατες. Τα βιώματα είναι ασυμβίβαστα. Τίποτα δεν μπορεί να γεφυρώσει το χάος μεταξύ τους. Είναι εχθροί η μια προς την άλλη με ένα μίσος πέρα και από τη φυσική εχθρότητα αντιθετικών τάσεων της πραγματικότητας. Και γι' αυτό χαίρομαι για τη συντριβή του αφύσικου Υποκειμένου. Επρόκειτο για μια νέα Γιγαντομαχία, μεταξύ Θεών του Όντος και Γιγάντων του Υποκειμένου. Δεν υπήρχε αμφιβολία βέβαια για την τελική έκβαση. Η νίκη των θεών ήταν και είναι και θα είναι απλώς δεδομένη ως αναγκαία. Ονομάζω Ελληνισμό το Βασίλειο των θεών του Όντος και Ευρωπαϊσμό την Τυραννία των τεράτων του Υποκειμένου.

Ο φυσικός άνθρωπος, δηλαδή το άτομο της ανθρώπινης φύσης και ουσίας, δηλαδή το ενύπαρκτο εγώ κατά φύσιν, δυναμούται και ενεργεί στερρεά ριζωμένος στην ταυτότητα της ουσίας του (κατά την εξατομικεύουσα ιδιαιτερότητά της που συνιστά την προσωπική υπόσταση της ατομικότητάς του) και σε πλήρη συντονισμό προς τις δομές και ροπές, προς τους νόμους και τους ρυθμούς της κοσμικής Τάξης, της τάξης του Όντος, στην οποία Τάξη υπόκειται και στο οποίο Ον συμπεριλαμβάνεται. Η δράση του μερικού ατόμου βασίζεται στην αντίληψη της πραγματικότητας, όπως σε κάθε ζωντανό οργανισμό – και κατά βάθος όπως σε κάθε μερικό ον. Μόνο που ο άνθρωπος έχει εγγενώς υψηλότερες προσλαμβάνουσες δυνάμεις από ό,τι τα άλλα ζώα, αφού η λογική ιδιοσυστασία του, του επιτρέπει να έρχεται σε επαφή και να ταυτίζεται, αυτός μερικό ον, με την ολοκληρία της Τάξης του Είναι. Έτσι η οργανική αίσθηση της πραγματικότητας γίνεται σε αυτόν

συναίσθηση, και η γνώση επίγνωση, και η συνειδηση αυτοσυνειδηση. Καταλαβαίνω ότι γνωρίζω κάτι (ως επιπρόσθετο τι πέρα από το ότι το γνωρίζω), σημαίνει ότι συνδέω λογικά αυτό το κάτι με άλλα και άλλα, και τελικά με συνολική, συνθετική θεωρία της πραγματικότητας. Σε αυτή τη συνδιάρθρωση των γνώσεων εδράζεται η αυτοσυνειδησία και όχι σε κανένα φανταστικό και φαντασιακό Υπερεγώ του Καθαρού Υποκειμένου εν αυτογνωσία ευρισκομένου ως τέτοιου.

Αλλιώς με την α-κοσμία του Υποκειμένου. Το Υποκείμενο δεν μπορεί να δράσει με φυσικό τρόπο γιατί είναι ανεξάρτητο από το Είναι, ασυνάρτητο προς το Ον και ασυντόνιστο προς την Τάξη της πραγματικής ύπαρξης. Η σχέση εδώ μεταξύ Υποκειμένου και Όντος μπορεί να εκπορεύεται μόνο από το ίδιο το Υποκείμενο, γιατί το Υποκείμενο δεν καταλαβαίνει τίποτε άλλο εκτός από τον εαυτό του, αφού είναι υπερβατικό (ή υπερβατολογικό!) από το Ον και όχι ενύπαρκτο σε αυτό. Στη θέση λοιπόν της αντίληψης της πραγματικότητας (αίσθησης του μερικού και νόησης του καθ' εαυτό όντος) εισέρχεται τώρα ως χαρακτηριστικό και καθοριστικό γνώρισμα του ανθρώπου η καθαρή Βούληση του απόλυτου Υποκειμένου, τουλάχιστον για όλα τα ανθρώπινα πράγματα. Ακόμη και η γνώση της πραγματικότητας εν γένει δεν είναι πια η νόηση του όντος, αλλά κατά βάθος η αυτοσυνειδησία του Υποκειμένου (Πνεύματος) ως νόηση εαυτού, αφού το Υποκείμενο «βλέπει» στην τάξη του όντος τη δική του εσωτερική νομοτέλεια, το δικό του πλαίσιο λειτουργίας που προβάλλεται ως αντικειμενική τάξη. Το νοητικό κάτοπτρο αντιστρέφεται πλήρως. Το Υποκείμενο κατοπτρίζεται στο Αντικείμενο και όχι το Ον στον Νου και την Ψυχή ενός μερικού όντος. Φυσικά το Ον (η όντως πραγματικότητα) δεν ανέχεται τα εσωτερικά αυτά συστήματα κανόνων του Υποκειμένου, τα Υποκειμενικά «Παίγνια» (τα Ενύπνια κατά Ηράκλειτο και τις Ονειρώξεις κατά την προσθήκη μου) που σφετερίζονται την αληθινή νόηση του όντος. Την απροσαρμοστία αυτή της απόρριψης του Κανονιστικού Πλαισίου του Υποκειμένου από την πραγματικότητα, το Υποκείμενο την απαξιώνει ως υλική αντίδραση προς την πνευματική επιβολή του, δίνοντας έτσι μια τελείως διαφορετική έννοια στην Ελληνική συζυγία ύλης και μορφής. Με αυτόν τον τρόπο γεννάται η ριζική Ευρωπαϊκή αντιπαράθεση Πραγματικότητας και Ιδεώδους. Το Ιδεώδες τώρα, όσο και όπως το (Αντι-)Πνεύμα του Υποκειμένου, είναι απέναντι από το Ον, ξένο προς το Είναι. Το Ευρωπαϊκό Ιδεώδες είναι η φαντασίωση του Υποκειμένου όταν αυτό προσκρούει στη σκληρότητα του Όντος. Καμία σχέση προς την Ελληνική Ιδέα, η οποία ως Μορφή, Αρμονία και Κάλλος είναι αυτή η ίδια η ουσία της πραγματικότητας. Ο Ευρωπαϊκός Ιδεαλισμός παίρνει έτσι κατ' ανάγκη χαρακτήρα Εσχατολογικό. Αναφέρεται σε ένα απροσδιόριστο τέλος του Χρόνου, εκλαμβανόμενου μηχανιστικά ως χρονικής ακολουθίας. Αυτό το Έσχατο δεν είναι η διαρκώς επαναλαμβανόμενη τελειότητα του όντος και επομένως η διαρκής διείσδυση της αιωνιότητας μέσα στο χρόνο, όπως είναι το Κλασσικό Τέλος και Τέρμα. Η Ευρωπαϊκή Ιδέα είναι επομένως διπλά ά-πειρη, αφενός χωρίς πέρας ορισμού, χωρίς δηλαδή συγκροτημένη πραγματολογική ορίζουσα δομή, και αφετέρου χωρίς τελεσιουργόν τέλος χρόνου στην ανά πάσα στιγμή προκείμενη αιωνιότητα. Το Ευρωπαϊκό Ιδεώδες είναι αναγκαστικά Ου-τοπικό, εγγενώς μη-πραγματικό και, ακόμη περισσότερο, θεμελιωδώς απραγματοποίητο. Το Ιδεώδες είναι, λένε, για να μας κατευθύνει, όχι για να επιτυγχάνεται τελείως. Συζυγής προς την πρωταρχική Ευρωπαϊκή διάρρηξη των δεσμών μεταξύ πραγματικότητας και ιδεώδους, μεταξύ όντος και δέοντος, μεταξύ γεγονότος και νοήματος, μεταξύ πραγματώσιμου και πραγματοποιητέου, - είναι η Ευρωπαϊκή Βουλευσιарχία. Η βούληση του Υποκειμένου είναι άσχετη προς την Ελληνική βούληση του αγαθού. Το φυσικό άτομο, ως μερικό ον της ανθρώπινης φύσης, εφίεται κυρίαρχα της εαυτού τελειότητας. Αυτή η

οντολογική έφεσή του συνεπάγεται υπαρξιακές ροπές προς αυτά που συνιστούν ή υπηρετούν την τελειότητά του. Τέτοιες ροπές είναι η όρεξη του Αληθούς, η επιθυμία του Ηδούς, ο έρως του Καλού, η βούληση του Ωφέλιμου (= του Αγαθού). Αυτές οι Τάσεις, Ορμές και Ροπές (εφέσεις, ορέξεις κ.λπ.) δρομολογούν τις δράσεις του ατόμου ως φυσικού όντος. Η γενική έφεση καθώς και οι ειδικές ορέξεις είναι σαφώς ορισμένες κατά τον χαρακτήρα τους, ο δε προσδιορισμός του ουσιώδους γνωρίσματός τους εκπορεύεται από το περιεχόμενο του σκοπού τους. Οι σκοποί λοιπόν παρέχουν και τα κριτήρια ορθότητας των ορέξεων. Η γνωστική έφεση αληθεύει αν επιτυγχάνει του όντος. Η επιθυμία είναι υγιής και γίνεται πραγματική απόλαυση αν είναι του όντως ηδέως. Ο έρωτας είναι ικανοποιημένος αν εργοποιηθεί, στοχεύσει και οικειοποιηθεί το αληθινά όμορφο. Και η βούληση είναι αγαθή αν είναι του γνήσια αγαθού, δηλαδή του χρήσιμου, του ωφέλιμου.

Αλλά στην ερημία του αφύσικου Υποκειμένου τέτοιοι οντολογικοί ορισμοί και κριτήρια δεν είναι δυνατοί. Έτσι οι ανθρώπινες ορμές και ροπές, όπως και οι αξίες των στόχων τους, παραμένουν αντικειμενικά αόριστες. Στοιχειοθετούνται αποκλειστικά από τον βουλευτικό αυτοκαθορισμό του Υποκειμένου χωρίς ορίζουσα οντολογική αναφορά. Συνεπώς η απειρία συμπαράκολουθεί κάθε έφεση και ορεκτική τάση του Υποκειμένου. Όθεν το εγγενές ανικανοποίητο του Ευρωπαϊκού Υποκειμένου: γιατί το ά-πειρο είναι αδιεξόδευτο και ανεπίτευκτο. Κάθε δράση του Υποκειμένου αφήνει αναπόφευκτο χάσμα μεταξύ του πραγματικού αποτελέσματός της και του επιδιωχθέντος σκοπού, μεταξύ έργου και βουλήματος. Και όπως η γνώση ανακαλύπτει στο αντικείμενο το κανονιστικό πλαίσιο του ίδιου του υπερβα(ολογ)ικού Υποκειμένου, έτσι και στην έφεση, ορμή, τάση και όρεξη τους όρους και τα κριτήρια του επιδιωκόμενου και στοχευόμενου παρέχει η γυμνή βούληση του Υποκειμένου. Αφού στη Βούληση εστιάζεται κάθε ροπή του Υποκειμένου που δεν συμμετέχει στους συσχετισμούς του εμπειρικού εγώ, αλλά τους συνιστά υπαρξιακά και τους καθορίζει αξιολογικά. Με μια φράση, η αγαθή Βούληση κάνει αγαθό το αποτέλεσμα της δράσης για τον Ευρωπαϊσμό, και όχι αντιστρόφως όπως στον Ελληνισμό.

Καθαρό Υποκείμενο ως νοηματοδότης του όντος. Και γυμνή Βούληση ως αξιολογητής του όντος. Ιδού η πεμπτουσία της Ευρωπαϊκής τερατωδίας.

Και αυτή η πεμπτουσία συνεπάγεται αναπότρεπτη Τεχνητότητα στη βουλευσιαρχική δράση του Ευρωπαϊκού Υποκειμένου. Η τεχνητότητα είναι ενσωματωμένη στο Ευρωπαϊκό Αντι-Πνεύμα, όσο η φυσικότητα στο Ελληνικό Πνεύμα. Το σώμα της Ελληνικής Ιδέας είναι το φυσικό κάλλος της τελειότητας του όντος. Το σώμα του Ευρωπαϊκού Ιδεώδους είναι η τεχνητή ασχήμια της βούλησης του Υποκειμένου. Αναγκαία αμφότερα.

Και με την ίδια αναπόδραστη αναγκαιότητα αντιπαράτιθενται και συγκρούονται οι δύο έννοιες και τα δύο βιώματα της Ελευθερίας σε Ελληνισμό και Τευτονισμό. Η Κλασσική ελευθερία είναι η ανεμπόδιστη ανέλιξη της φύσης του όντος προς την εντελέχεια του, η απαρέμβατη κίνηση της ουσίας προς την προεγγεγραμμένη εντός της και συστατική της υπόστασή της τελειότητα. Η Ευρωπαϊκή ελευθερία είναι ο αυτοπροσδιορισμός του υποκειμένου εκτός και απέναντι του όντος, η αυτοκατάφαση της βούλησης ως βούλησης ασχέτως προς το επιφερόμενο αποτέλεσμα της δράσης της. Η Ελληνική ελευθερία είναι η ακώλυτη ενέργεια του φυσικού. Η Τευτονική ελευθερία είναι η βουλευτική αυτοδέσμευση του τεχνητού.

Στη νέα Γιγαντομαχία η Ομορφιά (ως Δύναμη φυσικής τελειότητας του Όντος)

αναδεικνύεται νικήτρια επί της Βούλησης (ως Δύναμη της τεχνητότητας του αφύσικου Υποκειμένου). Ο Λόγος του Όντος είναι ισχυρότερος του Λόγου του Υποκειμένου. Το Κλασσικό Κάλλος υπέσκαψε τα θεμέλια του Ευρωπαϊκού Αντι-Πνεύματος. Προκάλεσε ακάθεκτο Έρωτα στα ενδόμυχα του Υποκειμένου, Έρωτα που η ιδιοσυστασία του αποοντολογικοποιημένου Υποκειμένου τον καθιστούσε καταναγκαστικό και ανικανοποίητο. Έτσι δημιουργήθηκαν τα τρία θεμελιώδη ρεύματα που συνθέτουν την Ευρωπαϊκή ιστορία. Ένα είναι ο Κλασικισμός, γνήσιος σε πρόθεση και συναισθημα, ελλιπής σε μορφή και πνεύμα. Πρόκειται για ένα ισχυρό και λαγαρό ρεύμα με στενή βάση εκλεκτικών συγγενειών. Ο σκληρός πυρήνας της Ιταλικής Αναγέννησης και του Γερμανικού και Αγγλοσαξωνικού Ρομαντικού Κλασικισμού ανήκουν εδώ.

Ένα δεύτερο είναι ο (δευτερογενής) Τευτονισμός, η βαθμιδωτά συνειδητοποιημένη και σφυρηλατημένη αντίδραση του Τευτονικού αρχετύπου προς τον Κλασσικό έρωτα. Είναι το πολύ ρεύμα της καθοριστικής γραμμής: Γοτθικό και Μεταρρύθμιση και Shakespeare και Εθνικό Κράτος και Ρομαντισμός του Απείρου.

Και τέλος ένα τρίτο όχι ρεύμα αλλά έλος, είναι η τάση του ανάρμοστου Συμβιβασμού, που οδηγεί στον αντι-πνευματικό Σχετικισμό και τον πολιτιστικό Καθωσπρεπισμό. Το καλλιεργημένο γούστο της Ευρωπαϊκής πολιτιστικής μάζας, αναιμικό και απονευρωμένο: Αντι-Μεταρρύθμιση, Ιερά Συμμαχία, Παλινόρθωση, Ρορ και Αγγλική ποίηση του 18ου αιώνα, Ιμπρεσιονισμός.

Για τις τρεις ροπές, ιδού τρεις ταυτόχρονοι εκπρόσωποι γύρω στο 1520: Michelangelo, Luther, Erasmus.

Η κλασσική ορμή, ο ανικανοποίητος έρωτας του κλασσικού, έδρασε ως σταθεροποιητής βάθους και ύψους του Ευρωπαϊκού Συστήματος. Αλλά η κινητήρια ιστορική ροπή ήταν πάντα ο Τευτονισμός, ο Βορειογενής παράγων. Τέλος η Κατάσταση Συμβιβασμού εχρησίμευσε ως μαζικός σταθεροποιητής του πειθαρχημένου Βαρβαρισμού. Γιατί το απόλυτο Υποκείμενο εκτός Όντος είναι θεμελιωδώς Βαρβαρικό. Αφού πολιτισμός είναι το άνθος του φυσικού ανθρώπου (δηλαδή η τελειότητα της ανθρώπινης φύσης), και επομένως κάθε τι που συνίσταται εκτός όντος είναι α-πολίτιστο. Άρα το Σύστημα του Υποκειμένου πολιτιστικά και ιστορικά είναι κατ' ανάγκη βαρβαρικό.

Ο Βαρβαρισμός «εκπολιτίζεται» με βασανισμό του βαρβάρου Υποκειμένου. Ο Βασανισμός συνίσταται στη δέσμευση του Υποκειμένου κατά την αυθαιρεσία του. Είναι μια πλήρης και απολύτως αντιφατική συνθήκη όπου το Υποκείμενο κάνει νόμο για τον εαυτό του την Επιταγή της Αυθαιρέτης Βούλησής του. Η σκληρότητα του πολιτιστικού Βασανισμού οφείλεται σε δυο πανίσχυρους λόγους. Πρώτον, το Υποκείμενο δεν μπορεί να δεχθεί φυσική τάξη, θεμελιωμένη πάνω στη φύση της ταυτότητάς του, και αντλώντας από το ον, γιατί ακριβώς δεν έχει ουσία, γιατί είναι εκτός, και αντικρυς ενάντιο, του όντος και στερείται φύσεως (= οντολογικών ριζών που θα το έκαναν ενύπαρκτο στον «κόσμο» της πραγματικότητας). Έτσι πρέπει να «περιενδυθεί» μια τεχνητή τάξη που δεν μπορεί να είναι άλλη από την αυθαίρετη θέσπιση τεχνητής πειθαρχίας. Αυτήν την αφύσικη πειθαρχία σε ένα τεχνητό σύστημα κανόνων θεωρεί το δυσδαιμονικό Υποκείμενο ως Νόρμα Ηθικής. (Την ίδια γοτθική τεχνητότητα επιδεικνύει και στην κυριολεκτική ενδυμασία του). Είδαμε ότι, αναγκαστικά γι' αυτό, η αγαθότητα της ανθρώπινης δράσης και του πραγματολογικά συμβιβασμένου αποτελέσματός της εξαρτάται και απορρέει από την αγαθότητα της γυμνής Βούλησης του Καθαρού Υποκειμένου. Και αυτή η ά-πειρη αγαθότητα (απροσδιόριστη από κριτήρια οντολογικής θεμελίωσης όπως η φυσική έφεση για την τελειότητα του όντος και

της συγκεκριμένης φύσης) δεν μπορεί παρά να συνίσταται στη σκληρότητα βασανισμού του Υποκειμένου κατά τους προσδιορισμούς της αυθαίρετης βούλησής του. Το Υποκείμενο βασανίζεται αυτό καθ' εαυτό για να τηρήσει την τεχνητή του τάξη που αυτό έφτιαξε. Η Ηθική είναι θέμα βασανισμού.

Εξάλλου, κατά δεύτερο λόγο, ο συγκεκριμένος Ευρωπαίος άνθρωπος είναι αναπότρεπτα φρικτό μείγμα καθαρού Υποκειμένου και ανθρώπινης Φύσης. Γιατί το Ον, θέλει δεν θέλει το Υποκείμενο, συμπλέκεται μαζί του σε μια Γοτθική γκροτέσκα πιρουέτα ανούσιας συνουσίας. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Ηθική είναι και καταπιεστική της ανθρώπινης φύσης γιατί ακριβώς την βασανίζει με ένα σύστημα κανόνων τεχνητότητας, αποκύημα του αυτοβασανισμού του Υποκειμένου. Ο Ευρωπαϊκός πόνος είναι εφιαλτικός. Εξ ου ο Ρομαντισμός: η διπλή οδύνη του Ευρωπαίου ανθρώπου κατά το Φυσικό Ον και κατά το Τευτονικό Υποκείμενο. Και το μεν Υποκείμενο αυτοβασανιζόμενο γίνεται ο Ρομαντικός Ήρωας. Ο δε φυσικός άνθρωπος (ως πραγματικό μέρος του Ευρωπαίου) στρεβλούμενος και μαστιγούμενος γίνεται ομογενοποιημένη ανθρώπινη Μάζα.

Έτσι έγινε δυνατό το Ευρωπαϊκό Εθνικό Κράτος.

Ο φυσικός άνθρωπος όμως δεν πρόκειται και δεν μπορεί να δεχτεί την καταπίεση πάνω στο Ον εκ μέρους της Τεχνητότητας ως αξιολογική υπεροχή της Βούλησης επί της Κοσμικής Τάξης και του απραγματοποιητού Ιδεώδους σκοπού του Υποκειμένου επί της συντετελεσμένης και αεί τελεσιουργούμενης φυσικής τελειότητας. Πρέπει λοιπόν η φύση να απαξιωθεί στο Ευρωπαϊκό Σύστημα εις όφελος του δήθεν «Πνεύματος» του Υποκειμένου. Ο φυσικός άνθρωπος γίνεται ύλη και όργανο του Ευρωπαϊκού Αντι-Πνεύματος. Αυτή η μαζικοποιημένη φύση ωθείται με αυτόν τον τρόπο προς τη βιαιότητα της σκοτεινής φύσης. Και όταν αντιδρά κατά του Συστήματος (όπως στη Γαλλική Επανάσταση ή στις Ευρωπαϊκές συρράξεις του 20ου αιώνα) γίνεται φρικτή και κτηνώδης. Είναι η βασανισμένη από την Τεχνητότητα φύση που ξεσπά μανιασμένα σαν άγρια καταιγίδα χωρίς εντελέχεια και χωρίς σκοπό, όταν το Υποκείμενο παραπαίει. Και το Υποκείμενο παραπαίει όταν ο αυτοβασανισμός του, μέσα από το επιδεινούμενο όργιο τεχνητότητας στο οποίο η αποξένωσή του από το ον του επιβάλλει, το έχει αποδυναμώσει. Αυτό που ήταν η δύναμή του, η Βούλησή του, έχει τότε αποκάμει. Παρακαλάει να βρει σκοπό και τελικότητα στη φύση, νόημα στο ον. Και η φύση το αναχωνεύει στην Κοσμική Μητέρα. Και το Ον το αποπτύει στον Αδη της Ύπαρξης για να το σώσει από τον αφανισμό του Μη Όντος.

Αυτή είναι η Κωμικοτραγική Ιστορία του Υποκειμένου. Αυτή είναι η τραγελαφική αφύσικη «φύση» του Ευρωπαϊσμού.

Επιστρέφω, έχοντας ανέβει στις πρώτες αρχές, εκεί από όπου ξεκίνησα, στη γεωγραφική βάση της ιστορίας.

[Τη θεωρία μου περί Χωρολογικής Ιστορίας μπορείτε να δείτε στο βιβλίο Απόστολος Πιερρής, Χώρος και Ιστορία, Αίτια Χωρολογικά Γεωπολιτικής και Γεωπολιτιστικής, τόμος Α', Καθολικά Πεδία Δυνάμεων, Αίτια Χωρολογικά Ρυθμών Οικουμενικής Ολοκληρώσεως, 1988. Διάφορες μελέτες μου υπάρχουν και στο site του Ινστιτούτου www.philosophical-research.org, σε αντίστοιχους τομείς].

Η Έννοια των Ηπείρων έχει προκαλέσει πολλαπλή και βαθιά σύγχυση στις θεωρίες της Ιστορίας, όπως ακριβώς η τριχοτόμηση της ανθρώπινης εξέλιξης σε Αρχαίο Κόσμο,

Μεσαιώνα και Νεώτερη Εποχή. Την πραγματολογική ανάλυση των Νόμων, Φάσεων και Ρυθμών της Ιστορίας μακριά από το φανταστικό δόγμα της Τριπλής Εποχολογίας έχουμε θεωρήσει σε προηγούμενους Κύκλους των Σεμιναρίων μας.

Η διάκριση Ευρώπης και Ασίας ξεκίνησε από μια εστιακή διαφοροποίηση του Αιγαίου χώρου. Στον Ομηρικό Ύμνο στον Απόλλωνα εισάγεται μια τριπλή διαίρεση του κόσμου αυτού του χώρου σε Πελοπόννησο, Νήσους, Ευρώπη (= Στερεά Ελλάδα).

ἔνθαδε δὴ φρονέω τεύξιν περικαλλέα νηὸν
ἔμμεναι ἀνθρώποις χρηστήριον οἷ τέ μοι αἰεὶ
ἔνθαδ' ἀγινήσουσι τελεθῆσας ἐκατόμβας,
ἡμὲν ὅσοι Πελοπόννησον πείραν' ἔχουσιν,
ἡδ' ὅσοι Ευρώπην τε καὶ ἀμφιρύτους κατὰ νήσους,
χρησόμενοι. τοῖσιν δ' ἄρ' ἐγὼ νημερτέα βουλήν
πᾶσι θεμιστεύοιμι χρέων ἐνὶ πτόνι νηῶ.

Ομηρικός Ύμνος εἰς Ἀπόλλωνα, 287-293

Αρχήθεν συνθεωρήθηκε και η Ασία (= τα Δυτικά παράλια της Μικρασιατικής Χερσονήσου), και έτσι η αρχετυπική θεμελιώδης διάκριση ήταν τετραπλή. Όπως το διατύπωσε κλασσικά ο Ερατοσθένης:

ἄλλως τε τοὺς Ἕλληνας τὰς τρεῖς ἡπείρους ὀνομάσαι οὐκ εἰς τὴν οἰκουμένην
ἀποβλέψαντας, ἀλλ' εἰς τε τὴν σφετέραν καὶ τὴν ἀπαντικρὺ τὴν Καρικήν, ἐφ' ἧ νῦν Ἴωνες
καὶ οἱ ἐξῆς· χρόνῳ δ' ἐπὶ πλέον προϊόντας αἰεὶ καὶ πλειόνων γνωριζομένων χωρῶν εἰς τοῦτο
καταστρέψαι τὴν διαίρεσιν.

Ἐρατοσθένης κατὰ Στράβωνα Α 4, 7, C 65

«Σφετέρα» είναι η Ελλαδική χερσονήσος. «Καρική» είναι η Δυτική Μικρά Ασία. Από ένα αρχικά Αιγαίο πυρήνα όπου διακρίνονται τα μέρη ενός ενωμένου όλου, προβλήθηκε με εξακτίνωση και επέκταση, όσο αύξαιναν οι γεωγραφικές γνώσεις, ένα σύστημα Ηπείρων, το οποίο οδήγησε αργότερα με την τεχνητή Τευτονική σκέψη στην ιδεοληψία μιας ιδιαίτερης γεωγραφικής ενότητας ιδιάζουσας σημασίας, που είναι η «Ευρώπη», αντιπαρατιθέμενης και θεμελιωδώς ανεπικοινωνήτης πολιτιστικά προς άλλες εξίσου τεχνητές Ηπειρωτικές οντότητες.

Αλλά τα πράγματα άλλως έχουν.

Οι γεωγραφικές ενότητες περατούνται και διαχωρίζονται από δυσδιάβατες περιοχές, ορεινούς όγκους ή ερήμους κυρίως, και ωκεανούς. Οι μεγάλοι ποταμοί μπορούν να σηματοδοτούν όρια ουσιαστικά μόνο στην απαρχή των ανθρώπινων κοινωνιών, αφού μετά γίνονται διαβατοί κι αν ακόμη δεν έχουν περάσματα, «πόρους». Λίμνες και περικλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες περιορισμένου μεγέθους είναι μάλλον γέφυρες παρά χάσματα μεταξύ των αντίπερα οχθών ή ακτών. Το Αιγαίο κατ' εξοχήν είναι μια θάλασσα επικοινωνιών, ένα δίκτυο επαφών, με τις τρεις βασικές εγκάρσιες γέφυρές του, τη Βόρεια (Θεσσαλία, Σποράδες, Λήμνος, Λέσβος, Βόρεια Δυτική Μικρά Ασία), την Κεντρική (Αττική, Κυκλάδες, Ικαρία, Σάμος, Ιωνία [Κεντρική Δυτική Μικρά Ασία]) και τη Νότια (Λακωνία, Κύθηρα, Κρήτη, Δωδεκάνησα, Νότια Δυτική Μικρά Ασία), και τις δυο κάθετες, τη Δυτική (Χαλκιδική, Σποράδες, Εύβοια, Αττική, Κυκλάδες, Κρήτη) και την Ανατολική (Θράκη, Σαμοθράκη, Λήμνος, Λέσβος, Χίος, Σάμος, Δωδεκάνησα, Κρήτη). Η Μεσόγειος, κλειστή κατ'

ουσίαν θάλασσα (η «εσωτερική θάλασσα» των αρχαίων), είναι επίσης πολλαπλά διαπερατή.

Η γεωγραφική «Ευρώπη» διατέμνεται οριζόντια από ένα σύστημα οροσειρών που ξεκινά από τον Ατλαντικό Ωκεανό με τα Πυρηναία όρη, περνά από τα ορεινά της Νότιας Γαλλίας (της Gallia Narbonensis), κορυφώνεται στους Αλπικούς Όγκους, συνεχίζει με τις Δειναρικές Άλπεις και τον Αίμο, διασχίζει τον αφιλόξενο «Εύξεινο» Πόντο και καταλήγει στον Καύκασο, εγκολπώνοντας και κομμάτι της «Ασίας» στην ενότητα που ορίζει ως βόρειο όριο της. Λέω αυτήν την καθοριστική οριζουσα σειρά «Γραμμή Α».

Το γεωγραφικό αυτό όριο συμπίπτει επαρκώς με ένα κλιματολογικό. Αντιστοιχεί περίπου στη μέση ετήσια ισόθερμο των 14°C. Με +/- ελάσσονες σχετικά τροποποιήσεις, συντρέχει και η ισόθερμος των 5°C τον Ιανουάριο. Η Ισόθερμος των 10°C τον Ιανουάριο ακολουθεί εντυπωσιακά τις αρχαίες Ελληνικές εστίες ανάπτυξης: από Νότιο Ισπανία ανεβαίνει κατά τις ακτές προς τη Νότιο Γαλλία, κατέρχεται κατά μήκος Κορσικής και Σαρδηνίας, στρέφεται προς την Κάτω Ιταλία, κάμπτεται κατά τις ελληνικές ακτές του Ιονίου, αναδιπλούται στη Νότια Πελοπόννησο και ανέρχεται τις ακτές του Αιγαίου, στρέφεται προς τον Ελλήσποντο και κατέρχεται τις δυτικές ακτές της Μικράς Ασίας και τελικά βαίνει ανατολικά κατά μήκος των νότιων ακτών της Μικράς Ασίας.

Προς τα γεωγραφικά και κλιματολογικά όρια, συντάσσονται και βλαστολογικά. Το βόρειο όριο ευδοκίμησης της ελαίας αντιστοιχεί περίπου προς τη μέση ισόθερμο των 7°C τον Ιανουάριο σε Ιταλία και Ελλάδα. Το όριο αυτό ευδοκίμησης ακολουθεί πιστότατα τη γραμμή των κύριων εστιών ανάπτυξης του Ελληνισμού.

[Σχετικά διαγράμματα και χάρτες μπορείτε να δείτε στο προμνημονευθέν βιβλίο μου].

Η Γραμμή Α αποτελεί όριο διαφορετικών χωρολογικών ενότητων. Προς βορράν αυτής εκτείνονται τα μεγάλα δάση της Κεντρικής Ευρώπης. Επέκεινα ευρίσκεται μια τεράστια βασικά πεδινή ζώνη που αρχίζει από τα Πυρηναία και εκτείνεται δια Γαλλίας, Κάτω Χωρών, Γερμανίας, Πολωνίας και Ρωσίας μέχρι τα Ουράλια και εκείθεν στη Σιβηρία. Αυτό είναι το κυρίως Ευρωπαϊκό Ηπειρωτικό Σύστημα. Επεκτεινόμενος ανατολικά αυτός είναι ο Ευρασιατικός όγκος που μερικοί υποστήριξαν ότι αποτελεί το υπομόχλιο της Ιστορίας, παρασυρόμενοι από τη σημασία του κατά τη Νεωτερικότητα (Γαλλία, Γερμανία, Ρωσία). Η κοσμοϊστορική σημασία στον 19ο αιώνα του εάν η ολοκλήρωση της Γερμανίας θα γίνει με πόλο την Πρωσία ή την Αυστρία έγκειται ακριβώς στο ποιο από τα δυο βασικά Χωρολογικά Συστήματα της «Ευρώπης» θα επικρατήσει και θα ηγηθεί των μελλοντικών τότε εξελίξεων, το Βόρειο (και στην προκειμένη περίπτωση καθαρότερα Τευτονικό) ή το Νότιο (και Μεικτό). Το Νότιο Σύστημα ανήκει στη Ζώνη του Πολιτισμού. Εάν επεκτείνουμε γεωγραφικά και κλιματολογικά τη Γραμμή Α προς ανατολή και δύση μέχρι να συναντηθούν οι δυο φορές της κατεύθυνσης στον Ειρηνικό, θα βρούμε την Κίνα των Μεγάλων Ποταμών να ευρίσκεται προς Νότο της, όπως και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Το Βόρειο Σύστημα περιλαμβάνεται στη Ζώνη του Βαρβαρισμού.

Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία εξέφραζε βασικά την γεωπολιτική ταυτότητα της Ζώνης του Πολιτισμού. Τα θεμελιώδη όριά της προς βορρά καθορίζοντο από την Γραμμή Α. Ανάγκες στρατηγικής διαφύλαξης και περιφρούρησης των ορίων επέβαλλαν επέκταση των μεθορίων περιοχών και Βορειότερα του Δούναβη στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη. Πολύ πιο σημαντική ήταν η επέκταση της επικράτειας στην Δύση, ώστε να συμπεριληφθεί για τον ίδιο λόγο η Γαλατία όλη με την βόρεια Γαλλία και όλες τις περιοχές δυτικά του Ρήνου. Από

εκεί, δια της Γαλλίας, η προσβολή της Αυτοκρατορίας ήταν ευκολώτερη. Αλλά και αυτή η στρατηγική αναγκαιότητα συνοδεύετο από κλιματολογική λογική. Η μέση ετήσια ισόθερμος των 10 βαθμών C και, ακριβέστερα, η ισόθερμος των 5 βαθμών τον Ιανουάριο, αντιστοιχούν προς αυτήν την στρατηγική επέκταση. Για τις ποικίλες στοχαστικές προσαρμογές των διαφόρων ιστορικών παραμέτρων σημειώνω ότι ο Ρήνος ήταν επίσης το νότιο και νοτιοδυτικό όριο των Τευτονικών φύλων κατά το 150 π. Χ. περίπου (προς νότο του Κέλτες και Γερμανοί είχαν ήδη αναμιχθεί σε αρκετό βάθος). Και επίσης ο Ρήνος αντιπροσωπεύει ικανοποιητικά το γεωθηρσκευτικό όριο Μεταρρύθμισης και Αντιμεταρρύθμισης τον 16ο αιώνα μ. Χ. Εθνική κατανομή τον 2ο αιώνα π. Χ., πολιτική εξουσία τον 1ο αιώνα μ. Χ. και θρησκευτικός διαχωρισμός τον 16ο αιώνα μ.Χ. συμπλέουν και συντονίζονται με κλιματολογικά και γεωπολιτικά όρια.

Στη Ζώνη του Πολιτισμού η ενέργεια που απαιτείται για τη βιολογική και πολιτιστική ανάπτυξη της ανθρώπινης φύσης, για την καλλιέργεια του ανθρώπου, είναι ελαχιστοποιημένη. Η φυσική τάξη στα ανθρώπινα συστήματα έχει την τάση να αποκαθίσταται σχετικά εύκολα και έχει ελάχιστες εσωτερικές τριβές για την αυτοδιευθέτηση και λειτουργία της. Το ίδιο αντίστοιχα και το άτομο έχει εγγενή φυσική ροπή προς την τελειότητα της φύσης του, που ευχερώς ενεργοποιείται όταν επικρατήσουν οι συνθήκες ενός φυσικού και ελεύθερα διαρθρούμενου κανονιστικού πλαισίου. Έτσι ο πολιτισμός είναι το φυσικό αποτέλεσμα μιας φυσικής διαδικασίας που έχει φυσική αρχή και φυσική δυναμική. Λέω ότι υπό τέτοιους όρους, ο Υψηλός Πολιτισμός είναι το άνθος (Κάλλος) και ο καρπός (γόνιμη δημιουργικότητα) του ανθρώπινου δένδρου, που έχει βαθιές ρίζες στα έγκατα της φύσης και που η ανάπτυξη του, ανθοφορία και καρποφορία του είναι δεδομένες και προγεγραμμένες στον σπόρο που φυτεύεται, και δεν απαιτεί παρά τη συνοδευτική επιμέλεια υποβοήθησης των φυσικών διεργασιών (την καλλιέργεια) που αυτόματα παρέχουν το τέλος του αποτελέσματος.

Αντίθετα στη Ζώνη του Βαρβαρισμού. Η απαιτούμενη ενέργεια διαβίωσης και ανάπτυξης του ανθρώπου είναι μεγιστοποιημένη. Η φύση αντί να διευκολύνει, κωλύει. Συμπεριφέρεται ως Μητρική μάλλον παρά σαν Μεγάλη Μητέρα. Ο άνθρωπος χρειάζεται να της αντιστέκεται και να την υπερβαίνει. Παράγει λιγώτερη ενέργεια και καταναλώνει για στοιχειώδους ανάγκες περισσότερη. Ο δυναμισμός του, αφού δεν συνεργεί καλά με την φύση, μένει άγονος. Καταδαπανάται αντιπαραγωγικά (Τάκιτος για τους Γερμανούς). Για να γίνει αποδοτικό ένα ανθρώπινο σύστημα στην ζώνη του βαρβαρισμού πρέπει να εγκαταλειφθούν οι αρχές της μέγιστης διαφοροποίησης, του οξύτατου ανταγωνισμού, της αυτοματης προσαρμογής, της φυσικής ολοκλήρωσης σε οργανικές ενότητες. Αντιθέτως χρειάζεται να επιβληθεί μια αμείλικτη πειθαρχία σε ένα προκαθορισμένο μοντέλλο τεχνητότητας που να μιμείται το φυσικό και ελεύθερο σύστημα χωρίς να μπορεί να έχει τον οργανικό του χαρακτήρα. Θα έχει πολυπλοκότητα κατευθυντικών δομών χωρίς τον πολυμερισμό και την διαφοροποίηση των στοιχείων ενός οργανικού όλου. Θα είναι λοιπόν αυτό το μοντέλλο μηχανιστικό. Θα απαιτεί επομένως τυφλή υποταγή. Θα χρειάζεται συνεπώς μαζικοποιημένες μονάδες. Θα στηρίζεται άρα στον βασανισμό του ανθρώπου. Και φθάσαμε έτσι από άλλο δρόμο στον χαρακτήρα του Ευρωπαϊσμού.

Οι συναντήσεις των Σεμιναρίων γίνονται στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάρου Λόγου και Τέχνης, Πλατεία Γεωργίου Α', 2ος όροφος.
Μετά την ομιλία ακολουθεί διεξοδική, ανοικτή συζήτηση.
Η είσοδος είναι ελεύθερη.